

vstupní koncept je v prostředí využití datových zdrojů webových archivů do jisté míry unikátní, což je již od první fáze realizace projektu oceňováno i na mezinárodním fóru. Poster s názvem “Web Archiving and Social Sciences: Challenges, Problems and Solutions” shrnující základní výzkumný směr realizace projektu představený na významné sociologické mezinárodní konferenci ESRA 2019 dokonce získal ocenění jako nejlepší poster konference, což svědčí o komplexním a inovativním přístupu k řešení dané problematiky.

Poznamky:

¹ KVASNICA, Jaroslav, Andrea PROKOPOVÁ, Zdenko VOZÁR a Zuzana KVAŠOVÁ. Analýza českého webového archivu: Provenience, autenticita a technické parametry. ProInflow: Časopis pro informační vědy [online]. 2019, 11(1), 3 – 21 [cit. 2020-02-24]. ISSN 1804 – 2406. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/proinflow/article/view/2019-1-2>

² Webarchiv: památník českého internetu [online]. Praha: Oddělení archivace webu Národní knihovna ČR [cit. 2020-02-24]. Dostupné z: <https://www.webarchiv.cz/cs/>.

³ Strategie budování sbírky Webarchivu (Collection policy) [online]. Praha: Oddělení archivace webu Národní knihovna ČR [cit. 2020-02-24]. Dostupné z: <https://www.webarchiv.cz/cs/dokumenty>.

⁴ KVASNICA, Jaroslav, Barbora RUDIŠINOVÁ a Rudolf KREIBICH. Vědecké využití dat z webových archivů. Knihovna: knihovnická revue [online]. 2016, 27(2), 24-34

[cit. 2019-11-20]. Dostupné z: <https://knihovnarevue.nkp.cz/archiv/dokumenty/2016-2/Kvasnica.pdf>.

⁵ <https://webarchiv.cz/cs/>.

⁶ INTERNATIONAL INTERNET PRESERVATION CONSORTIUM - IIPC [online]. International Internet Preservation Consortium, c2019 [cit. 2020-02-24]. Dostupné z: <http://netpreserve.org/>.

⁷ ISO 28500:2009. Information and documentation — WARC file format. 1 st ed., 2009. 28 s.

⁸ https://wayback.webarchiv.cz/wayback/*/www.nkp.cz

⁹ Projekt evidovaný pod číslem DG18P02OVV016 je financován ze zdrojů dotačního mechanismu Ministerstva kultury NAKI II (více <https://www.mkcr.cz/verejna-soutez-61.html>). Doba realizace projektu je pětiletá, od roku 2018 do konce roku 2022.

¹⁰ Základní informace o realizaci projektu jsou dostupné na webu <https://www.webarchiv.cz/vyvoj/>

¹¹ Více zde <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0593>

¹² Více <https://hadoop.apache.org/>

Mgr. Marie Haškovcová

marie.haskovcova@nkp.cz

Bc. Andrea Prokopová

andrea.prokopova@nkp.cz

Mgr. Tomáš Foltýn

Tomas.Foltyn@nkp.cz

(Národní knihovna České republiky)

EODOPEN – MEDZINÁRODNÝ PROJEKT DIGITALIZÁCIE A SPRÍSTUPNENIA DOKUMENTOV Z 20. A 21. STOROČIA

EODOPEN – medzinárodný projekt digitalizácie a sprístupnenia dokumentov z 20. a 21. storočia. Autori článku a zároveň účastníci projektu uvádzajú základné informácie o európskom projekte EODOPEN (eBooks-On-Demand-Network Opening Publications for European Netizens), ktorý je spolufinancovaný Európskou komisiou v rámci programu Kreatívna Európa a podprogramu Kultúra. Centrum vedecko-technických informácií SR je platným členom medzinárodného konzorcia knižníc, ktoré rozvíja moderné digitalizačné služby pre rôzne používateľské komunity. Projekt EODOPEN sa zameriava na dokumenty 20. a 21. storočia, pričom kladie osobitný dôraz na spôsoby vysporiadania autorských práv.

Za posledné desaťročie sme naprieč Európou zdigitalizovali veľké množstvo dokumentov. Primárne sme sa zameriavali na knihy, ktoré bolo možné rýchlo a bez-

problémovo sprístupniť prostredníctvom digitálnych knižníc či špecializovaných portálov. Predovšetkým išlo o historické publikácie (rôzne typy kníh, novín a čas-

pisov) z čoho najviac profitovali subjekty zaoberajúce sa históriou a jej výskumom. Reprezentatívna vzorka verejnosti si však zatiaľ „neprišla na svoje“ a autorsky chránené diela 20. a 21. storočia zostali z väčšej časti stále nezdigitalizované, prinajlepšom naskenované a zamknuté v dátových archívoch. Pre časť dnešnej spoločnosti, zvlášť pre mládež je charakteristická preferencia internetového vyhľadávania informácií. Internetové prehliadače však nesmerujú používateľov do knižníc a ani neodkazujú na relevantné knižné dokumenty v knižniciach.

V snahe zlepšiť prístup k dokumentom z 20. a 21. storočia sa dňa 19. novembra 2019 uskutočnilo na Univerzite Mikuláša Koperníka v Toruni (Poľsko) úvodné stretnutie riešiteľov projektu EODOPEN. Slovenskú republiku v projekte reprezentuje Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR), ktoré je jedným z 15 projektových partnerov nového európskeho projektu, v ktorom participuje 11 európskych krajín. Zámerom štvorročného projektu, ktorý je spolufinancovaný Európskou komisiou v rámci programu Kreatívna Európa je digitalizácia 15 000 kníh z 20. a 21. storočia, pričom každý partner zabezpečí digitalizáciu 1 000 dokumentov. Ambíciou EODOPEN je spolupráca s rôznymi komunitami používateľov (vedci, študenti, záujmové spolky, združenia) a občanmi, ktorí sa budú podieľať na výbere dokumentov na digitalizáciu. Dokumenty, ktoré budú predmetom projektu (myslíme si, že pôjde hlavne o knihy) musia byť z 20. alebo z 21. storočia a mali by prezentovať kultúrne dedičstvo alebo spadať do sivej, prípadne vedeckej literatúry. Naša spolupráca s vybraným subjektom nebude končiť len výberom dokumentov na digitalizáciu, ale bude pokračovať v procese digitalizácie a propagácie sprístupnených digitalizovaných dokumentov.

Prvým cieľom projektu je sprístupniť digitalizované knihy z 20. a 21. storočia v rôznych formátoch s dôrazom na zabezpečenie bezproblémového prístupu pre používateľov mobilných zariadení a zrakovo znevýhodnených. Samotné konverzie budú zabezpečené špecializovanými softvérovými nástrojmi na optické rozpoznanie znakov, pričom môžeme využiť aj softvér na automatické rozpoznanie rukopisov. Na realizáciu tejto aktivity budú použité aj poznatky zo skončených projektov IMPACT a READ. Druhým cieľom je podieľať sa na vzdelávaní odborných kapacít knižníc, pamäťových a fondových inštitúcií, v ktorom budeme odbornú komunitu informovať o legálnych možnostiach vysporiadania sa s autorskými právami, a to prostredníctvom školení a prednášok na odbor-

ných fórach a vedeckých konferenciách. Výsledky výskumu vhodných formátov pre zrakovo znevýhodnených občanov budú v praxi prezentované knihovníkom a dotknutým komunitám na odborných školeniach a workshopoch.

Na dosiahnutie stanovených cieľov sa vytvorilo 5 pracovných skupín tzv. working groups (WG):

WG 1 „Rozvoj publika, komunikácia a dosah“

WG 2 „Dodacie formáty pre špeciálne potreby“

WG 3 „Odbavenie a podpora práv“

WG 4 „Nástroj na dokumentáciu odbavenia práv“

WG 5 „Digitalizácia a sprístupňovanie: spoločný portál“

Každá pracovná skupina má svojho vedúceho, pričom každý partner projektu môže byť členom viacerých pracovných skupín podľa toho, kde môže najlepšie uplatniť svoje silné stránky. Pre jednotlivé pracovné skupiny sa sformulovalo a naplánovalo celkom 22 aktivít, počnúc organizáciou projektu (A1 – A3: komunikácia, rozpočet, ...) až po realizáciu spoločného portálu (A20 – A21: špecifikácie, implementácia, udržateľnosť).

EODOPEN (eBooks-On-Demand-Network Opening Publications for European Netizens) je štvorročný projekt, ktorý je spolufinancovaný Európskou komisiou v rámci programu Kreatívna Európa a podprogramu Kultúra. Cieľom projektu je priame zapojenie občanov do procesu výberu kníh na digitalizáciu, a to na národnej, regionálnej a komunitnej úrovni. Na digitalizáciu sa budú vyberať dokumenty z 20. a 21. storočia. Partnermi projektu sú inštitúcie z Rakúska, Estónska, Česka, Poľska, Slovenska, Nemecka, Portugalska, Maďarska, Švédska, Slovinska a Litvy. Celkový rozpočet projektu je približne 4 milióny eur.

Spolufinancované z
programu Európskej únie
Kreatívna Európa

Ing. Androvič, Alojz, CSc.

Mgr. Tomáš Fiala

alozj.androvic@cvtisr.sk

tomas.fiala@cvtisr.sk

(Centrum vedecko-technických informácií SR)